

بسم تعالی

جمع‌بندی نشست تخصصی علمی گروه مهندسی آبخیزداری در خصوص سیلاب‌های سال ۱۳۹۸

در راستای تداوم تصمیم‌گیری قبلی گروه مهندسی آبخیزداری دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تربیت مدرس مبنی بر برگزاری نشست‌های تخصصی در زمینه موضوعات روز این رشته، با هدف و هم‌فکری و ارتقای سطح علمی دانشجویان و علاقه‌مندان به صورت منظم و طبق برنامه مشخص، سومین نشست تخصصی علمی با محوریت "سیل" برنامه‌ریزی شد. نشست هم‌اندیشی مزبور با همکاری گروه مهندسی آبخیزداری، انجمن علمی دانشجویی آبخیزداری دانشگاه تربیت مدرس و همچنین انجمن آبخیزداری ایران با حضور جمع کثیری از اعضای هیأت علمی، دانشجویان و کارکنان دانشکده‌های منابع طبیعی و علوم دریایی دانشگاه در بعد از ظهر روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۸/۰۲/۱۵ برگزار شد.

طی نشست مزبور ابتدا **آقای دکتر مهدی وفاخواه دانشیار گروه مهندسی آبخیزداری دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تربیت مدرس** به ارائه مطالب مختلفی در خصوص تعریف و اهمیت سیلاب، روش‌های کنترل و مدیریت، خسارات مالی و جانی، طبقه‌بندی سیلاب‌های ناگهانی، رودخانه‌ای، ساحلی، شهری و ناشی از بارندگی و همچنین ضرورت مشارکت سازمان‌های دولتی و مردم محلی در قبل، حین و بعد از وقوع سیل و مدیریت سیل پرداختند. در ادامه ایشان افزودند که خصوصیات کلیدی در تدوین استراتژی سیل شامل ارزیابی مکانی، مقیاس محلی رخداد، شدت وقوع پدیده و نیز زمان سریع واکنش و بزرگی تهدید می‌باشد. همچنین مدیریت جامع ریسک شامل کاهش تلفات سیل، به حداکثر رساندن استفاده از دشت‌های سیلابی و توجه به برنامه‌های مدیریت سیل بر اساس رویکرد جامع برای امکان تغذیه مصنوعی در شرایط زمین‌شناسی مناسب ضروری است. مدیریت چرخه آب، مدیریت آب و سرزمین، مدیریت ریسک و عدم قطعیت، تلفیق استراتژی‌های مختلف، اطمینان از به‌کارگیری مشارکت مردم و اتخاذ رویکردهای جامع مدیریتی در مجموع شش عنصر کلیدی در بحث مدیریت سیل را شامل می‌شوند. وی در ادامه اشاره داشتند که مواردی از قبیل کمبود دیدگاه جامع، تمرکز بر اجزای فنی به جای بسته کامل، فقدان آموزش و پایین بودن سطح آگاهی و ادراک سیل و محدودیت راه‌کارهای مالی هم‌چون حمایت‌های مالی و به‌ویژه بیمه در بحث مدیریت سیل مد نظر قرار نگرفته است. ایشان سخنرانی خود را با بیان فراوانی و علل وقوع سیلاب‌های اخیر در کشور و نقش اقدامات آبخیزداری در مدیریت سیلاب به پایان رساندند.

در ادامه جلسه، نشست پرسش و پاسخ حضار با اعضای هیئت علمی گروه مهندسی آبخیزداری در ارتباط با علل وقوع سیل، مؤثر بودن اقدامات آبخیزداری و غیره انجام شد، که در این راستا جناب آقایان **دکتر سید حمیدرضا صادقی**، **دکتر حمیدرضا مرادی**، **دکتر مهدی وفاخواه**، **دکتر عبدالواحد خالدی درویشان** و **دکتر سید وحید موسوی** به بیان دیدگاه‌ها و راه‌کارها با ارائه اصول علمی و منطقی پرداختند.

- استادان گروه مهندسی آبخیزداری در پاسخ به سؤالات حضار محترم هر کدام اطلاعاتی در خصوص پدیده سیل‌های اخیر مطرح نمودند. موارد ذیل حاصل جمع‌بندی نظرات تخصصی و هم‌فکری‌های انجام شده طی نشست می‌باشد.
- ابتدا ضرورت بیان نظرات تخصصی در رابطه با دلایل احتمالی وقوع و تشدید سیل به صورت علمی، منطقی، متعهدانه و متعصبانه به کمیته ملی سیل منتصب توسط ریاست محترم جمهوری مورد تاکید قرار گرفت.
 - همچنین اظهار شد که در خصوص علل وقوع سیلاب‌های اخیر نمی‌توان بدون مطالعه‌های کمی و اثربخش، علت‌ها را یافت بلکه بایستی دلایل احتمالی وقوع سیل‌ها را برای معطوف کردن بیش‌تر توجهات در ارزیابی جامع، به‌موقع و مستند گزارش نمود.
 - لزوم کاهش گسست بین دانشگاه و بخش اجرا از دیگر نکات مهم نشست بود که در این صورت افزایش هم‌کاری بین این دو بخش مهم در کشور می‌تواند در مدیریت و سازگاری بهتر با بلایای طبیعی هم‌چون سیلاب مؤثر واقع شود.
 - پایین بودن حجم عملیات آبخیزداری و حفاظت خاک و آب در بالادست حوزه‌های آبخیز به‌عنوان یکی از دلایل آسیب جدی از سیلاب‌های با دوره بازگشت کم و متعدد سال‌های اخیر مورد تاکید قرار گرفت.
 - اجرای عملیات مختلف مدیریتی، زیستی و مهندسی آبخیزداری در حوزه‌های آبخیز برای افزایش سطح سفره‌های آب زیرزمینی و نیز تقویت قنات‌ها، چشمه‌ها و چاه‌ها، تغذیه متعادل رودخانه‌ها و ممانعت از فرونشست زمین نیز تأیید شد.
 - ایشان هم‌چنین عملکرد مناسب سدهای کشور را مشروط بر انجام اقدامات آبخیزداری با هدف تنظیم رژیم جریان، مهار رسوب، حفظ تعادل اکولوژیک، تأمین نیازمندی‌های پایدار ذی‌نفعان و حفاظت از تمام اجزای زیستی و غیرزیستی بوم‌سازگان‌های مختلف دانستند.
 - مدیریت سیلاب‌های مشابه با موارد رخ داده در اسفند ۱۳۹۷ و فروردین ۱۳۹۸ در گرو نگاه جامع و ریزبینانه به تمام مسائل مرتبط با منابع خاک و آب کشور می‌باشد که این امر می‌تواند در صورتی تحقق پیدا کند که سامانه آبخیز به‌صورت جامع مورد مطالعه قرار گیرد و سند راهبردی مدیریت جامع و پایدار حوزه‌های آبخیز تهیه و عملیاتی شود.
 - در پایان توصیه شد که کمیته ملی سیلاب بایستی از فرضیات و نظرات متخصصان بخش‌های مختلف اعم از منابع طبیعی، محیط زیست و منابع آب بهره کامل را برده تا با برنامه‌ریزی دقیق و بهینه نسبت به تعدیل خسارات ناشی از سیلاب‌های احتمالی اقدام نموده و نیز روش‌های سازه‌ای و غیرسازه‌ای کنترل این پدیده را در دستور کار خود قرار دهد. بدیهی است که حمایت همه جانبه بخش‌های مختلف دانشگاهی و اجرایی از کمیته ملی سیلاب امری ضروری بوده و می‌تواند در اتخاذ تصمیمات مدیریتی و اجرایی مناسب نقش مهمی را ایفا کند و تلاش‌های چند جانبه پیش‌بینی شده، زمینه‌ساز مدیریت جامع منابع خاک و آب این بوم‌سازگان و کاهش و توقف رخداد‌های ناگوار مشابه در آینده باشد.

انجمن علمی دانشجویی آبخیزداری
نمایندگان شاخه دانشجویی انجمن آبخیزداری ایران
دانشگاه تربیت مدرس - دانشکده منابع طبیعی و علوم دریایی - گروه مهندسی آبخیزداری